

فرهنگ عامیانه اردبیل

گردآورنده :

موسی اصغرزاده

اصغرزاده. موسی. ۱۳۰۷ -

فرهنگ عامیانه اردبیل / گردآورنده موسی اصغرزاده. -

اردبیل: نیک آموز. ۱۳۹۱.

ج ۱

ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۷۵-۵۷-۶ (دوره) - ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۷۵-۵۵-X (ج ۱)

ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۷۵-۵۶-۸ (ج ۲)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. فرهنگ عامه - ایران - اردبیل. ۲. اردبیل - آداب و رسوم و زندگی اجتماعی.

الف. عنوان.

۳۹۸/۲۰۹۵۵۳۱۲۲

GR ۲۹۱/الف ۴

۸۲-۱۷۸۸۵

کتابخانه ملی ایران

انتشارات نیک آموز

فرهنگ عامیانه اردبیل

موسی اصغرزاده

انتشارات نیک آموز

رضا صفری

هاشم ایرانخواه

بهار علم

کمال الملک

اول ۱۳۹۱

۲۰۰۰ نسخه

۹۷۸-۹۶۴-۷۸۷۵-۵۵-X

۱۸۰۰۰۰ ریال

نام کتاب

تالیف

ناشر

صفحه آرایي

طراحی جلد

لیتوگرافی

چاپ

نوبت چاپ

تیراژ

شابک جلد اول :

قیمت دوره دو جلدی :

مرکز پخش :

اردبیل : میدان امام، جنب مصلى، بوستان کتاب ۴۴ ۴۸۹ ۲۲ (۰۴۵۱)

همراه : ۰۹۱۴۳۵۴۲۳۶۶

کروکی آدم اولیاریوس از اردبیل در تاریخ ۱۶۳۷ میلادی، دکتر رضا راده

جلد اول

بخش اول

۱۲	فصل اول عمومی
۱۲	پیشگفتار
۲۱	تقریظ و مدح علی بن فرهنگ عامیانه‌ی مردم اردبیل
۲۵	دیباجه
۳۰	مختصری از جغرافیای اردبیل
۳۷	معادن اردبیل
۳۸	صنایع دستی
۴۱	فصل دوم مسکن
۴۴	وسایل خانگی
۴۹	اماکن مقدسه و بناهای تاریخی
۵۲	مساجد و مدارس و سایر ابنیه‌ها
۵۳	اطلاعات عمومی
۵۴	فصل سوم غذای های مرسوم در اردبیل
۵۴	غذاهای گوشتی
۵۴	آبگوشت حبوبات
۵۵	حلوائ اردبیل
۵۷	انواع خوراکی
۶۰	آش

۶۳	نان خانگی
۷۵	نان پزی خانگی
۷۹	انواع نان
۸۳	وسایل داخل دووزدوخ
۹۳	وسایل مورد نیاز یک آسیابان
۹۸	فصل چهارم پوشاک قدیمی ها
۹۸	پوشاک مردانه
۱۰۲	پیراهن زنانه
۱۰۶	فصل پنجم تولد نوزاد
۱۱۵	لالایی ها
۱۲۹	مراسم خفه
۱۳۲	فصل ششم خواستگاری و ازدواج
۱۵۲	فصل هفتم زمستان
۱۵۲	مراسم زمستان در اردبیل
۱۵۳	تقسیمات زمستانی
۱۵۴	کرسی
۱۵۵	قره قوروت
۱۵۶	ارسین
۱۶۰	بازی های زمستانی
۱۶۱	شکارهای زمستانی
۱۶۲	ضرب المثل های زمستانی
۱۶۳	قصه های زمستانی
۱۶۷	بازی با کلمات
۱۶۹	فصل هشتم عید نوروز

۱۶۹		مراسم پیشواز رفتن خاص عید نوروز در اردبیل
۱۷۱		مراسم تکم خوانی
۱۸۳		مراسم چهارشنبه سوری
۱۸۶		قارشینگ
۱۸۷		فالگوش
۱۹۰		تحويل سال
۱۹۴		بازی
۱۹۴		بازی های سنتی از کودک ۳ساله الی جوانان

فصل نهم

بخش دوم

۲۴۸		فصل یکم سوگواری
۲۴۸		سوگواری ابا عبدالله الحسین علیه السلام
۲۵۳		عزاداری محلات
۲۶۰		علت برگزاری مراسم عزاداری
۲۶۱		مراسم تشت گذاری
۲۷۰		شب های دهه ی محرم
۲۷۳		روزهای دهه ی محرم
۲۷۵		نوبت بندی محلات ششگانه
۲۸۱		نذر شمع

۲۸۵		دعای تشت گذاری
۲۸۷		دعای ملتسمین
۲۸۸		شب عاشورا
۲۹۹		شبیه خوانی
۳۰۲		فصل دوم مراسم کفن و دفن
۴۰۹		نمایش تعزیه
۴۱۰		فصل سوم دعا، نفرین و فال بینی
۴۱۲		التماس دعاها
۴۱۳		نذر و انواع آن
۴۱۵		پر پیله مک
۴۱۶		حجامت
۴۱۶		دعاها
۴۱۷		نفرین
۴۲۰		باورها و خرافات
۴۲۳		نهره
۴۲۷		طب عوام
۴۳۴		فصل چهارم مراسم ماه مبارک رمضان
۴۳۵		مراسم ماه مبارک رمضان
۴۴۱		روزهای رمضان
۴۴۲		شبهای رمضان
۴۴۳		شبهای قدر
۴۴۵		میهمانی‌ها
۴۴۶		روزه خواری
۴۴۶		طاباغ اوزوجی

۴۴۶		جمعه‌ی آخر ماه مبارک رمضان
۴۴۸		عید فطر
۴۴۹		بازی شب رمضان
۴۵۸		فصل پنجم اعیاد اسلامی
۴۵۸		عید قربان
۴۶۰		عید غدیر خم

www.ketab.ir

فصل

۱

عمومی

پیشگفتار

خداوند قادر و منان را سپاسگزارم که قلم به دستم داد که پس از سالیان دراز تحقیق و گردآوری مطالب مختلف ادبیات شفاهی مردم اردبیل، توفیق بیکرانش رفیق گردید تا این مجموعه به زیور طبع آراسته و در دسترس علاقمندان به مطالعات مردم‌شناسی و محققین فولکلور (Folklor) و همشهریان ارجمند قرار گیرد.

و صلوات و تحیات الهی بر پیشگاه خواجه کائنات «لولاک لما خلقت الافلاک» باد که مرا به جامعه‌ی توحید‌گویان رهنمون گشته فرمودند. سلام خاضعانه بر آستان مولی الموحدین فرزند برومند کعبه و اولاد شایسته‌ی او که ارکان توحید را به یمن و برکت قرآن شریف استوار و بیرق اسلام را با دستان توانمند برافراشتند و درود بروان راهنمایان جوامع بشریت که آثار ارزشمند آنها میراث بزرگ معنویت و فرهنگی می‌باشد.

این بنده‌ی الهی - با تاسی از حضرت شاه ولایت علی‌السلام که فرمودند «من با پشینیان هم عصر زندگی نکرده‌ام ولی با مطالعه‌ی حالات ایشان خود را در زندگی ایشان شریک می‌دانم و بر معلومات خود می‌افزایم» به جمع‌آوری فرهنگ عامیانه‌ی شهر و منطقه‌ی خود دست یازیده،

اعتقادات، باورها، گفتارها، چکیده و تجربه ها و مراسم و آداب و سنن مختلف اعم از ملی، مذهبی، قومی و تاریخی و بطور کلی بخشهایی از آنچه را که زندگی اجداد و نیاکان ما را تشکیل می داده و برخی از آنان هم اکنون نیز در بین مردم این شهر و دیار معمول است، از زبان سالمندان اعم از پیرمردان و پیرمادران در طول سالیان دراز فراهم آورده ام و با این مطالب ارزنده لحظه به لحظه زیسته علاوه بر اینکه بسیاری از آنها را عملاً بکار بسته ام بلکه چیزهایی آموخته ام که شاید از دهها کتاب قطور نمی شد فرا گرفت.

فرهنگ غنی عامیانه‌ی ما، که نشانگر گذشتگان است حاوی مطالب تلخ، شیرین، زشت و زیبایی است که می تواند، سرمشق زندگی جوانان ما واقع شود.

مردم ما می توانند بهترین یافته ها و میراث فرهنگی خود را بکار بسته و به نسل های آینده نیز منتقل نمایند. زیرا که این ملت ها هستند که با بهره گیری از زندگی مذهبی، ملی و اجتماعی خود فرهنگ ها و تمدن ها را بوجود می آورند و با آن بسر می برند و به واسطه‌ی آنها زنده، شاداب مفتخر و سرافراز می باشند. همچنین بوده اند اقوامی که در مقابل رفتار و کردار ناشایست، خود را به بد نامی کشانده اند، که قرآن کریم با اشاره مستقیم به این نوع فرهنگ ها، بما یاد آور می شود: «فاعتبر وایااولوالابصار»، «یااولوالالباب» بدیهی است، صاحبان خرد و بینش و آنانکه دارای قدمت تاریخی بوده اند و گنجینه های شایان و پر بار مدنیت معنویت تعقل و تجربه های ذیقمت را از پیشینیان به ارث برده اند، به یقین از میان همه‌ی آنچه برجای مانده نیکوترین و شایسته ترین آنها را برگزیده و به مورد اجرا می گذارند. بدان وسیله خود را از نفوذ وسایل تبلیغاتی و تاثیر شوم حملات بیگانگان که هدفی جز تضعیف مبانی اعتقادی مذهبی مردم ندارند، مصون می دارند.

اردبیل که به قول مورخین: یکی از قدیمی ترین شهرهای جهان محسوب می شود، به تعبیر برخی از تاریخ نویسان یکی از پنج شهر قدیمی است که توسط فرزندان آدم (ع) بنا گردیده است و در طول قرون و اعصار، محل زندگی اقوام و ملل مختلفی بوده که با خصوصیات دینی و اخلاقی گوناگون زیسته و افتخارات تاریخی و فرهنگی بسیاری برجای گذاشته اند که از نظر تاریخ نگاران پوشیده نمانده اند، و آنچه مراسم عامیانه بوده را نیز سینه به سینه، نسل به نسل، دهان به دهان به

آیندگان سپرده اند، تا به عصر ما. منتهی هر نسلی در هر عصری بنابه مقتضیات قومی و تاریخی و شرایط جغرافیایی حاکم بر محیط زندگانی خویش، در موارث فرهنگی مزبور طبق سلايق خود تغییرات داده‌اند و ماحصل مندرجات همین کتاب است که از طریق سالخورده‌گان «ریش سفید و گیس سفید» و بصورت ثبت شده بدست ما رسیده است.

امروزه با گسترش فرهنگ جهانی، بی تردید، بسیاری از مراسم ملی ما دستخوش دگرگونی شده، حتی برخی از آنان به بوته‌ی فراموشی سپرده شده و بجای آنها آداب و قوانین نو جایگزین شده اما خوشبختانه مراسم مذهبی به دلیل نیروی ایمان و عقاید محکم دینی مردم، اصالت خود را همچنان حفظ نموده است. به تعبیر ضرب المثل آذری که:

«حق اینجه لر، اوزولمز». (Hag Injalar Uzulmaz) یعنی «رشته حق باریک می شود، اما گسسته نمی شود». آری، این دین الهی فراز و نشیب روزگاران را دیده، تهاجمات بی شماری را دفع نموده، لیکن ماهیت خود را بیش از پیش برپا کرده و مانند آفتاب عالمتاب نور حقانیت را بر جهانیان پرتو افشانی می کند. زیرا خود خلاق قول داده: «نحن نزلنا وله حافظون».

نگارنده - بنا به اعتقادات مذهبی، حس وطن و برای اصالت‌های ملی و قومی - از سال ۱۳۴۰ به تهیه یادداشت‌های مختلف همت گمارده تا فرهنگ اصیل بومی و عامیانه ما از اذهان زوده نشود و به صورت مکتوب باقی بماند. بهمین خاطر در هر محفلی و محلی با معمرین مجلس سر صحبت باز می‌شد، رشته کلام را به آداب و سنن می‌کشاندم و از محفوظات و معلومات و تجربیات آنان خوشه چینی نمودم و گه گاه از مطالب تحقیقاتی به برنامه فرهنگ مردم رادیو ایران فرستاده می‌شد. اینک با عنایات حضرت حق و بنا به تشویق و ترغیب فرهنگ دوستان، در قالب مجموعه‌ای بدست چاپ سپرده شده است.

یادآوری چند نکته ضروری است و نگارنده با استناد از لویچی پیر آندیللو

Loichi Piyer Andillo نویسنده‌ای معروف ایتالیایی در کتاب «در جستجوی نویسنده»

می‌نویسد: «نویسندگی باغی است که هر کس از پنجره‌ی خود گوشه‌ی از آنرا می‌بیند و بعدی از

آنرا تماشا می‌کند و از دیدگاه خود منظره‌ی را ترسیم می‌کند، و یقیناً به تمامی واقعیت آن پی نخواهد برد» اینجانب چند سال پیش - بدون اینکه این نکته نغز را در جایی خوانده باشم، در مورد جمع آوری فولکلور منطقه متنی بدین مضمون نوشته بودم: واقعاً فولکلور نویسی دامنه وسیعی دارد که کاریکی دونفرهمچو منی را نمی‌شایدو بس مشکل، این کار، از باغ تمثیلی نویسنده ایتالیایی وسیع تر و با درختان پر شاخ و برگ تر است و به فعالیت و تلاش‌های مستمر و گسترده‌ای نیاز دارد، مخصوصاً برای گردآوری فرهنگ بومی منطقه‌ی و سیعی چون استان اردبیل که با چند استان کشورمان، باضافه‌ی کشور جمهوری آذربایجان که همگی فرهنگ و زبان مشترک دارند، جهت ادای حق مطلب، یاران بیشتری را می‌طلبد. فی‌المثل در جریان یادداشت از مراسم برپا کردن کرسی زمستانی، به چندین نوع رسوم و آداب متنوع برخورد کردم که هر یک طبق عقاید خاص خانواده های قدیمی، شکل و شیوه ای مختلفی داشتند که لازمه اش بررسی و درج هر روایتی می‌باشد که از قلم نیفتد و اعتقادات مردم به تمامی ثبت گردد و یا جهت تکمیل از یادداشت های نوروزی درباره‌ی «تکم خوانی» از بیش از بیست نفر از شهرتی و روستایی آنهم در سنین بالای شصت سال چون «این مراسم کاملاً متروک شده بود» که حاکی از دید عینی و تجربه های پر بار آنهاست، پرس و جو کردم تا برنامه‌ی تقریباً مقبول تهیه دیده و از طریق صدا و سیمای اردبیل و تبریز و مرکز ارائه نمودم.

مطالعه و بازنگری به ادبیات شفاهی مردم، می‌تواند همه مردم، بخصوص نسل جوان ما را از بسیاری از انحرافات اخلاقی و اجتماعی باز دارد. انسان این موجود ناشناخته که روحی بس پیچیده دارد. امروزه به مدد تعقل و تفکر خود، خیلی از مشکلات مادی زندگی را حل و از طریق دانش‌های پیشرفته، تکنیک و صنعت به اکتشافات و اختراعات محیر العقول دست یازیده اما در اسارت زندگی ماشینیزم و دلبستگی های فراوان به مادیات است و متأسفانه اخلاق و معنویات را فدای هوای نفس نموده حتی بسیاری از خلقیات انسانی را بانام خرافات از برنامه ی زندگی خود حذف و رفتارهای خلاف اخلاقی و بربریت مدرن جاهلیت را جایگزین آنها نموده است. متفکرین پر آوازه‌ی جهان غرب و شرق بویژه مادیون و سرمایه داران چپاولگر ملل عقب مانده، اینگونه رفتارهای حیوانی و اعمال

خلاف دین و عفت عمومی را دامن زده، موجبات انحطاط کامل اخلاقی نسل‌های جوان را فراهم آورده‌اند. روی آوردن جوانان به اعتیاد، و مصرف مواد افیونی، باده گساری و پرسه‌زدن در میادین و پارک‌ها، اجتماعات سواحل دریایی، شب نشینی‌های آنچنانی، بی بند و باری‌های خانوادگی و دینی (علی‌الخصوص در مسایل جنسی و زناشویی)، تصویب قوانین نابخردانه و حیوان صفتانه «نه بلکه به حیوانات هم توهین است چون حیوان از حد خلقت خود تجاوز نمی‌کند» هم جنس بازی و اشاعه آن بین ملت‌های خود باخته و ناآگاه، آموزش انحرافات اخلاقی، سرقت‌های مسلحانه، در نتیجه‌ای عدم امنیت جانی و مالی برپه زنان و دختران جوان و خیلی نابسامانی‌ها، ده‌ها و صدها نمونه‌های متعفن که همگی از ثمره‌های بی‌دینی و بی‌قیدی به قوانین دین و آیین ملی است که جسته و گریخته از زبان و تصویر خودشان درز می‌کند ناشی می‌شود. آنجا که مادران منطقه‌ای ما مانند سایر مادران متدین و عقیف در گهواره به گوش نوزدان خود درس ایمان و انساندوستی و نکات اخلاقی را زمزمه می‌کنند، با لالایی‌های خود بنیان این فرهنگ‌ها را می‌ریزند، پدر بزرگانی که به نوباوه‌ها داستان گویی می‌کنند؛ درس شهامت و حب ذات و هموع می‌دهند. اینانند حماسه‌ای وطن دوستی می‌سرایند. آیا این چنین فرزندانی پدر و مادر را به عنوان تفاله‌ی زندگی در گوشه‌های آسایشگاه‌ها زندانی می‌کنند؟!

به قول برتولت برشت: «bertolt beresh» «براستی که در دورانی تیره و تاریک به سر می‌بریم» خوش گفتم ولی جان پدر بجز از کشته ندری».

مرحوم سید ابوالقاسم انجوی شیرازی - که عمر خود را در راه تهیه و تدوین فرهنگ مردم بسر برد؛ در مقدمه کتاب «گذری و نظری در فرهنگ مردم» چنین می‌نویسد: «این سال‌ها که مصادف با دوران حیات و حضور لحظه به لحظه‌ی مردم در صحنه‌های ملی و حادثات جهانی شده، دوران آزمایش عجیب و حساس است، نسل‌های قبل کوشیده‌اند تا از بوته‌ای تاریخ پاکیزه و سرافراز و خوشنام بیرون آیند - توده‌های مردم را می‌گویم - به قدر مقدور هم توفیق یافتند و مملکت و فرهنگ و حیثیت مملکت را آسیب ندیده و سالم به مثابه گرانبهاترین ودایع به ما واگذاشتند و سپردند.

در این دوران که بحرانی و فتنه بار و صعبی است، مسئولیت گرانبها و خطیر این ودایع آنهم از جمیع جهات بر عهده ی ماست، کاری کنیم که در پیشگاه تاریخ بی اعتبار و سرافکنده نشویم و آیندگان از ما به نیکی یاد کنند و بر ما رحمت فرستند.

مطالعه فرهنگ عامیانه و بکار بستن آن، نشانه ای واپس گرایی نیست، بنا بفرمایش مولا علی علیه السلام که می فرمایند: «فرزندان خود را برای آینده تربیت کنید!» ما هم نمی خواهیم عقب گرد کنیم، لازم است، ضمن استفاده از مواهب علم و دانش امروزی، از میان موارث باقی مانده از نیاکان خود، چرا بهترین ها و سودمندترین آنها را برگزینیم؟ مگر شب نشینی های ساده و بی آلاش همراه با مباحث اجتماعی و اخلاقی و مذهبی با پذیرایی های شب چره ی، بله برون های کله قندی، عروس دیدنی های شاخه نباتی، عقدخوانی های نقل و نباتی، مهریه های یک جلد قرآن و آیین شمع دانی، تهیه پوشاک دست دوز نوزادی، گهواره ی چوبی و ننوی طنابی و امثال اینگونه سنن کم خرج و محبت آمیز چه عیبی دارد؟ که خود را با فرنگی مآبانه نشان دادن گول بزنیم، عروسی های پر طمطراق و بوق های مردم آزار و هزینه تراش، مهریه های چند میلیونی، سیسمونی های گرانبه و... را پذیرفته و رضای پروردگاری و سنت نبوی را پشت سر اندازیم و تا خرخره به وام های خلاف شرعی و منت دار روآوریم تا از قافله ای تمدن عقب نمانیم.

«نیلیرم قزیل طشتی ایچینده قان قوسام»

«Neyliram Gizil Teshti Ichinda Gan Gusam»

طشت طلا را می خواهم چکار که در اندرونش خون قی کنم: آری، تجملات غیر اصولی، چشم هم چشمی و دنباله روی از سنن بیگانگان، عین همین ضرب المثل آذری است. امروز ایجاب می کند - برخود وظیفه دانستم که با ثبت سنن آداب ملی و مذهبی خود مان را بر روی کاغذ آورده، دفتری از ادبیات شفاهی این منطقه را بر تاریخ مکتوب اردبیل ضمیمه گردانم. چون در هر بخش این مراسم نکته ای اخلاقی و انسانی نهفته است که نباید از خاطره ها زدوده شود.

ترانه های عامیانه، بایاتی‌ها، لالایی‌ها، اوخشاماها، توصیف شاعرانه نوباوگان، منظومه‌های بومی، چیستان‌ها، ضرب المثل‌ها، سخنان بزرگان، مثل‌ها و افسانه‌های کودکان، روایات و حکایات، پند و اندرزها، بازی‌های سنتی و خیلی نکات بسیار ظریف هستند که در ساختار مبانی اعتقادی و تربیتی این مرز بوم نقش اساسی ایفا می‌کنند.

این مردم عامه هستند که این گنجینه ی گرانبها را به ما تحویل داده اند و من از گوشه ای این باغ نگریسته، برگ های سبزی را چیده ام که بیش از یک هزار و پانصد ضرب المثل و آتالار سوزو «Atalar Sozu» قریب به همین میزان بایاتی «Bayati»، چندین و چند چیستان و باورهای عامیانه باضافه ی مراسم از یاد رفته و عادات مرسوم عصر را ثبت نموده‌ام. تعمق در ضرب‌المثلی که نکته ی باریکتر از مو را در چند کلمه گنجانیده، کار کدام فاضل و دانشمند است، معلوم نیست ولی چون از دل صاف و مؤمن برخاسته است، بدان جهت در سینه‌های مردم جا خوش کرده و گاه و بیگاه مورد استفاده قرار می‌گیرد. نگارنده با اعتقاد کامل بر این‌که فرهنگ شفاهی از نظر ارزشمندی و اعتبار و تأثیرگذاری در روحيات و شخصیت عامه ی مردم، اگر بالاتر از فرهنگ مدون و ادبیات کتبی نباشد، بدون تردید از آنها کمتر نبوده، بلکه پایه و مایه ی همتراز با آن می‌تواند داشته باشد. زیرا این فرهنگ کلاً فضیلت‌ها، تفکرها، باورهای عمیق مردم را متجلی کرده و از صمیم قلب بر آن اعتقاد یافته و بر همین اساس به ترویج و اشاعه ی آن تأکید می‌ورزد، بدون اینکه انتظار مزد و پاداشی را از کسی داشته باشد.

ارزش جهانی فولکلور بدان سبب است که دانش هر ملتی، آینه ای فوق و هنر و معرفت خلق و خوی آن ملت و وسیله ای خوبی در راه شناخت خصوصیات آن قوم و جماعت است. غالباً ملل دیگر با فولکلور رابطه ی تاریخی، فلسفی و مذهبی دارد، زیرا می‌تواند پیام‌آور حسن نیت و انسان دوستی یک ملت باشد. در حقیقت فولکلور عامل رابطه ای معنوی ملل جهان است تا ملتها را بهم نزدیک نموده و صلح و آشتی را به ارمغان بیاورد. فولکلور از جنبه ملی و مملکتی زندگینامه و شرح حال سیرتهای توده‌ی عوام آن ملت، شاخص خصلت و تصویر اصیل آداب آن قوم، روشنگر سوابق تاریخی و نشان دهنده ی تحول فکری و تکامل اجتماعی مردم عوام آن منطقه می‌باشد. مهمتر

آنکه در سرزمین پهناوری چون ایران اسلامی، مردم هر نقطه لهجه‌ی خاص و فرهنگ عوامانه مخصوص به خود را دارا هستند. اردبیل هم جزیی از مناطق کشورمان هست که می‌خواهیم پرونده‌ی را در بخش ایران شناسی باز کنیم. چنانچه در پیش اشاره شد، با وسعت جغرافیای خود آذری زبان‌ها باضافه کشور همسایه شمالی (جمهوری آذربایجان) کاملاً در فرهنگ عامیانه مشترک می‌باشیم و بعنوان شاهد انشاله در آینده نزدیک کتابی در مورد مراسم عید نوروز در اردوباد و نخجوان تألیف پروفسور آزاد نبی اوف^۱ که ترجمه شده است، تقدیم خواهد شد. چون فولکلور هر منطقه یا هر طایفه را جداگانه بررسی و مطالعه می‌کنیم؛ می‌بینیم با وجود اختلافات ظاهری ریشه و پایه و منشاء و منبع همه آنها یکی است و همگی چون شاخه‌های پیوند خورده‌ای درخت واحدند که از یک تنه‌ای جدا شده و از یک ریشه تغذیه کرده‌اند و این خود محکم‌ترین سند وحدت قومی ایران و ایرانیان و دلیل قاطع به پیوندها و پیوستگی‌های مردم این مرز و بوم است و شک نیست که عامه مردم این مملکت هنگامی به این واقعیت پی می‌برند و با این یگانگی و همبستگی ملی بهتر و کاملتر می‌شوند که از فرهنگ مردم نواحی مختلف کشور باستانی خویش با خبر باشند. البته بهترین طریقه این اطلاع و آشنایی نیز همانا گردآوری و تنظیم و چاپ و نشر مطالب فرهنگ عامیانه‌ی مردم است. مواد فرهنگ مردم مهمترین مدارک و منابع است که می‌تواند در پژوهش‌های تاریخی و جامعه‌شناختی و مردم‌شناسی و حتی روانشناختی مردم یک منطقه مورد توجه و مطالعه قرارگیرد. چرا که در این مواد می‌توان خالص‌ترین باورها، اعتقادات، روحیات، خصلت‌ها و بطور کلی ویژگی‌های فکری و روحی مردم را پیدا کرد و براساس آنها درباره‌ی زندگی روحیات آنان قضاوت نمود. این بنده که خدمتگزار فرهنگ و ادبیات شفاهی مردم شهر و دیار خویش هستم.

تکراری یادآور می‌شود، دانش فرهنگ شفاهی به علت گستردگی منطقه و روایات متعدد در عناین متنوع ملی و مذهبی بیش از این است که در این دفتر آمده، ارائه‌ی همه این مطالب در یکجا از نظر چاپ و مطالعه مشکلاتی را پدید می‌آورد صلاح بر این شد که در چهار بخش در مجلات جداگانه چاپ و به تدریج در اختیار ادب دوستان قرار گرفته شود اینک جلد اول که حاوی معرفی قسمتی از جغرافیای و آب و آبادانی و انواع خوراکی‌های محلی، طرز پوشاک و اماکن ملی و مذهبی و ... نوزاد، خواستگاری، زمستان، عید نوروز، بازی‌های سنتی می‌باشد خدمتتان ارایه می‌گردد.

در تهیه و تدوین این مجموعه نه چندان کامل، بخصوص از نظر ارائه یک دفتر یادداشت از روایات مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگان در صدساله اخیر، هیچگونه ادعایی ندارم که تمامی آنچه را که باید در این کتاب می‌آمد، فراچنگ آورده‌ام بلکه تنها می‌توانم بگویم: که مجموعه مشت‌هایی از خرمن سرشار ادبیات مردم، آنهم از زبان مردم است، فقط من با استعانت از حضرت حق بخود جرات داده و اقدام به گردآوری آنها نمودم. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید. در پایان بمصدق «من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق» برخورد وظیفه می‌دانم که از عنایات جناب آقای مهندس یعقوب پریوند رییس اسبق و فرهنگ دوست و دانشمند دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل و کارشناسان فرهنگی آن واحد صمیمانه تشکر نمایم که در نشر این کتاب همواره مشوق بنده بوده اند، و همچنین یادخیری کنم از مرحوم کربلایی ستار عمومی، معروف به «آقا دایی» که الحق بذله گوی ماهر و نکته پرداز مسلط ودایره المعارف سیر فرهنگ عمومی اردبیل به شمار می رفت و باز بجاست که از مرحوم حاج علی تربیت یکی از بنیانگزاران فرهنگ نوین اردبیل و مرحوم حاج یوسف نجف زاده از تجار و بازاری شهرمان و مرحوم حاج حسینی دعاخوان شب عاشورای مسجد جامع اردبیل که روی درنقاب خاک کشیده اند، یاد کرده و برای ارواح بزرگواران عزیزان و سایر راویان مطالب این دفتر، که ذکر اسامی یک یک آنها بطول می‌انجامید، از درگاه خداوند رحمان و رحیم طلب مغفرت نماییم و توفیق همگان را از درگاه خداوند بزرگ خواستاریم.

بیست و ششم مهر ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و چهار

موسی اصغرزاده

اردبیل، پیر عبدالملک، خیابان کاشانی، کوچه فانتازیا، پلاک ۳۶ تلفن ۴۷۲۳۳۲۲ کدپستی ۵۶۱۳۷